

Một trong những nội dung cũng rất quan trọng của đề án đổi mới trong Bộ luật Hình sự 2015 (BLHS 2015) là phân loại tội phạm, vì nếu không phân loại được tội phạm thì không thể có chế tài tương ứng với hành vi cũng như hậu quả của tội phạm gây ra. So với BLHS 1999 thì BLHS 2015 qui định về phân loại tội phạm có nhiều điểm mới, tiến bộ, phù hợp với đấu tranh phòng chống tội phạm trong giai đoạn hiện nay, nhất là nhóm tội mới phát sinh như nhóm tội công nghệ cao, tham nhũng, môi trường... đang diễn biến ngày càng tinh vi và phức tạp.

Điều 9 BLHS 2015, qui định như:

"Phân loại tội phạm

1. Căn cứ vào tính chất và mức độ nguy hiểm cho xã hội của hành vi phạm tội để quy định trong Bộ luật này, tội phạm được phân thành 04 loại sau đây:

- a) Tội phạm ít nghiêm trọng là tội phạm có tính chất và mức độ nguy hiểm cho xã hội không lớn mà mức cao nhất của khung hình phạt do Bộ luật này quy định đối với tội ấy là phạt tù, phạt cải tạo không giam giữ hoặc phạt tù đến 03 năm;
- b) Tội phạm nghiêm trọng là tội phạm có tính chất và mức độ nguy hiểm cho xã hội lớn mà mức cao nhất của khung hình phạt do Bộ luật này quy định đối với tội ấy là trên 03 năm tù đến 07 năm tù;
- c) Tội phạm rất nghiêm trọng là tội phạm có tính chất và mức độ nguy hiểm cho xã hội rất lớn mà mức cao nhất của khung hình phạt do Bộ luật này quy định đối với tội ấy là trên 07 năm tù đến 15 năm tù;
- d) Tội phạm đặc biệt nghiêm trọng là tội phạm có tính chất và mức độ nguy hiểm cho xã hội đặc biệt lớn mà mức cao nhất của khung hình phạt do Bộ luật này quy định đối với tội ấy là trên 15 năm tù đến 20 năm tù, tù chung thân hoặc tử hình.

2. Tội phạm do pháp nhân thực hiện mà thực hiện được phân loại căn cứ vào tính chất và mức độ nguy hiểm cho xã hội của hành vi phạm tội theo quy định tại khoản 1 Điều này và quy định tương ứng với các tội phạm được quy định tại Điều 76 của Bộ luật này.

Bài viết này xin nêu một số điểm mới về phân loại tội phạm của BLHS 2015 so với BLHS 1999. Có thể:

Thứ nhất, tách qui định về phân loại tội phạm thành điều luật riêng biệt để tránh việc nhầm lẫn với các loại tội phạm.

BLHS 1999 qui định về khái niệm tội phạm và phân loại tội phạm trong cùng một điều luật, Điều 8. BLHS 2015, tách nội dung phân loại tội phạm thành điều luật riêng biệt là Điều 9. Việc sửa như vậy là phù hợp vì khái niệm tội phạm và phân loại tội phạm là hai nội dung hoàn toàn khác nhau, do đó việc gộp hai điều luật lại thành một điều luật như hiện tại không cần thiết, rườm rà giữa hai khái niệm tội phạm và phân loại tội phạm. Việc qui định phân loại tội phạm thành điều luật riêng đã thể hiện được tính minh bạch trong qui định tội phạm và phân loại tội phạm.

Thứ hai, đổi từ từ "gây nguy hiểm cho xã hội" thành từ "có tính chất và mức độ nguy hiểm cho xã hội".

Theo qui định tại khoản 2 Điều 8 BLHS 1999 thì phân loại tội phạm phải căn cứ vào tính chất và mức độ nguy hiểm cho xã hội của hành vi phạm tội, từ đó tội phạm được chia thành tội phạm ít nghiêm trọng, tội phạm nghiêm trọng, tội phạm rất nghiêm trọng và đặc biệt nghiêm trọng.

Tuy nhiên khi qui định chế tài tương ứng với các loại tội phạm thì tiêu chí phân loại tội phạm tại khoản 3 Điều 8 BLHS 1999 lại lấy từ "nguy hiểm cho xã hội" làm căn cứ; chế tài: tội phạm ít nghiêm trọng là tội phạm **gây nguy hiểm không lớn** cho xã

h i; t i ph m nghiêm tr ng là t i ph m

gây nguy h i l n cho xã h i

... Do v y, vi c s a đ i b sung d u hi u "

gây nguy h i cho xã h i

" thành "

có tính ch t và m c đ nguy hi m cho xã h i

" là nh m b o đ m tính đ ng b c a BLHS 2015.

Th ba, s a đ i căn c phân lo i t i ph m t i ít nghiêm tr ng.

Theo qui đ nh t i Đ i u 9 BLHS 2015 thì vi c xác đ nh t i ph m ít nghiêm tr ng ph i d a vào m c cao nh t c a khung hình ph t do BLHS qui đ nh đ i v i t i đó. N u hình ph t đ c qui đ nh là hình ph t ti n, hình ph t c i t o không giam gi ho c hình ph t tù đ n 03 năm thì xác đ nh đó là t i ít nghiêm tr ng.

V n đ này đ c nhà làm lu t lý gi i là vi c xác đ nh t i ph m ít nghiêm tr ng ch căn c vào m c ph t tù không quá 03 năm nh BLHS 1999 s không bao quát h t các khung không có hình ph t tù. Vì v y, BLHS 2015 b sung theo h ng ngoài qui đ nh m c ph t tù đ n 03 năm còn b sung thêm các hình ph t khác nh ph t ti n, c i t o không giam gi .

Th t, Đ i u 9 BLHS 2015 đã đ c Qu c h i đ c s a đ i, b sung theo Lu t s :

12/2017/QH14 ngày 20/6/2017, theo h ng c c u l i toàn b đ i u lu t này. Theo đó, 4 kho n (1, 2, 3 và 4) c a Đ i u 9 đ c chuy n thành 4 ti t (a, b, c và d) c a kho n 1 và b sung kho n 2 c a đ i u này đ quy đ nh trách nhi m hình s c a pháp nhân th ng m i ph m t i và phân lo i t i ph m đ i v i pháp nhân th ng m i. Kho n 2 Đ i u 9 quy đ nh vi c phân lo i t i ph m đ i v i pháp nhân th ng m i theo h ng vi n d n cách phân lo i đ i v i cá nhân ph m t i, căn c vào tính ch t, m c đ nguy hi m c a hành vi ph m t i do cá nhân th c hi n đ quy đ nh t ng ng hành vi ph m t i c a pháp nhân th ng m i. Cách quy đ nh này là c b n phù h p trong đ i u ki n l n đ u tiên BLHS quy đ nh v trách nhi m hình s c a pháp nhân th ng m i và t o thu n l i trong th c ti n áp d ng. Đ ng th i, vi c phân lo i t i ph m đ i v i pháp nhân th ng m i ph m t i thành 04 lo i t ng ng v i phân lo i t i ph m đ i v i cá nhân còn là căn c xác đ nh các lo i th i hi u, th i h n, th m quy n... trong t ng hình s ./.

Lê H ng Vân